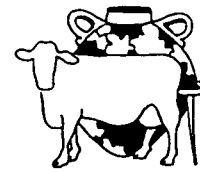

חדשות מן העבר

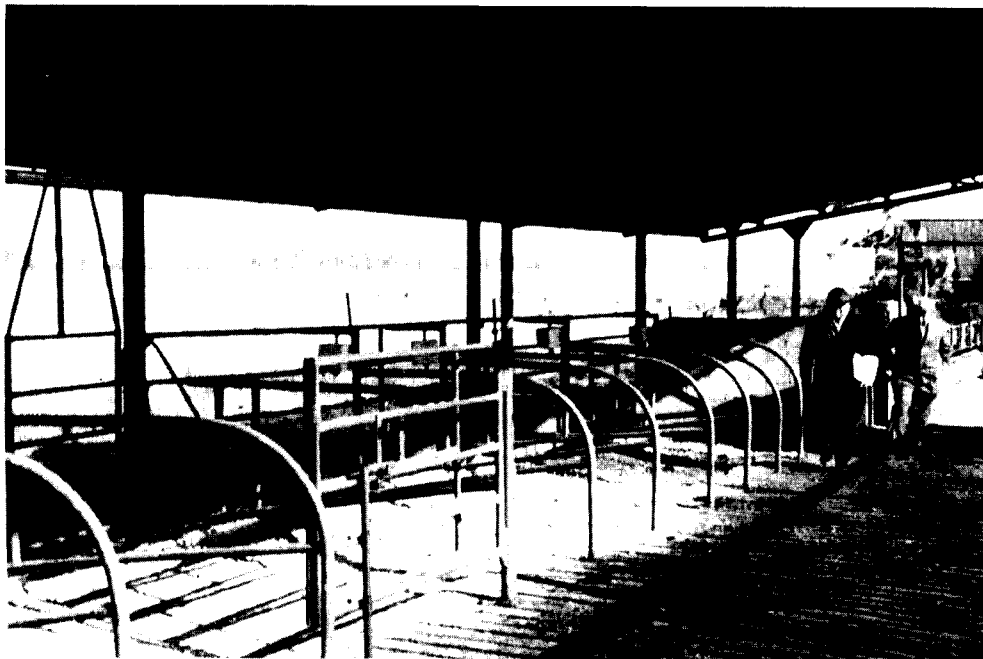
זכרונות מההדרכה בגידול בקר

מבוא

שלבבים בקידום הענף

מיד עם כניסתי להדרכה באביב 1965 הזדמנתי לאחד ממושבי הדרום, אשר כונו באותה תקופה "מושבי עולים". במרבית המשקים מבנה הרפת היחיד שהיה קיים היתה "הרפת הסוכנותית", אשר כללה 4-5 עמדות לפרות ומעין מחסן קטן או פינת עבודה. באותם משקים שהצליחו להגדיל מעט את העדר, מרבית הפרות היו קשורות לעצים, בעוד בני הבקר נקשרו ליתדות בחצר. ביום המסין אביבי הגעתי לביקור הדרכה

כותב רשימה זאת עסק בהדרכה בענף גידול הבקר החל משנת 1965 ועד אמצע שנות התשעים. כידוע, קידום ענף הבקר היה משימה מתמשכת וכל העוסקים בה הקדישו לכך הרבה רצינות ומאמץ. אולם, היו גם מעמדים של קורת רוח ולעתים היו אף מקרים של צחוק ובדיחות דעת. ברצוני לשתף את הרפתנים הצעירים בבעיות שעמדו לפני העוסקים בענף לפני עשרות שנים, תוך שילוב מעט הומור וחיוכים.

נסיון של תאיר רביצה ברפת ע"ג טפחות, בסוף שנות ה-60, זוכה לביקור מקצועי של יעקב עצמון (כבשנה), זקן המדריכים ושל אפרים שמרגד, מזכיר ההתאחדות. (התמונה מארכיון הענף אשר בקב' יפעת).

ניקוי וחיטוי, וכדומה. על כך הוא ענה לי באופן החלטי: "אני לא מאמין בחידקים. אף אחד לא ראה אותם ולכן נראה לי שזאת תאוריה שלא הוכחה על ידי אף אחד."

כאשר נגמרה החליבה באגף אחד של הרפת, היה צורך לעבור לאגף אחר. הצעתי לו עזרה, אבל הוא אמר לי שהוא מסתדר בעצמו. ואמנם, הוא התארגן ולקח את היחידה ואת הדליים. רק פריט אחד קטן נשאר על הרצפה, זה הפקק המיועד לסתימת גביעים שאינם בשימוש, עקב מציאת רבע נגוע או בלתי פעיל בגלל דלקת בעבר. למותר לציין שהפקק הנ"ל היה בשימוש רב ברפת האמורה, וכאשר אינו בשימוש היה מונח בתעלה או על רצפת הרפת. מיועדנו התלבט מעט כיצד יעביר את הפקק. אך לבסוף מצא עצה – הוא הכניס את הפקק לפיו, אסף את הציוד ועבר לאגף השני.

על חשיבות המילה הנכונה בהדרכה

במסגרת הפעילות לצמצום נזקי דלקות-עטין ערכנו במשקים פעילויות רבות שעסקו בטיפול הנכון בציוד החליבה. אזכיר במיוחד את חשיבות בטנות הגומי אשר ביחידות החליבה. מאז ועד היום, לבטנות אלה ישנה חשיבות רבה באיכות החליבה, בהיגיינה של החליבה ובהקשר לכך בהקטנת נזקי הדלקות. כידוע, הבטנות נתונות בתוך גלילי מתכת הנקראים גביעים. פעילות החליבה נעשית על ידי חילופים בין תת-לחץ (ואקום) לבין אוויר אטמוספרי בין הבטנות לגביעים. בתקופה האמורה ועד לימינו ישנם רבים הטועים ומכנים את בטנות הגומי – גביעים.

בהקשר לטעות זאת אביא שני אירועים. באחד הקיבוצים באזור רמלה נהגו הבוקרים בהתאם להמלצות – אחת למספר חודשים, לפי מספר החליבות, היו מחליפים את הבטנות. לצורך זה היו מפרקים את יחידת החליבה ומנקים את כל החלקים בעזרת מברשות. אחר כך היו מניחים את כל החלקים על משטח של רשת לצורך ייבוש, וזאת לאור השמש לצורך חיטוי נוסף. לקראת החליבה העוקבת היו מכניסים בטנות חדשות וזורקים את הישנות.

באחד המשקים האמורים, בשעת צהרים חמה ראיתי את התמונה הבאה: המתישב מִשְׁקָה את הבקר בדלי, במים שהוא סוחב מברז המותקן במרכז החצר. למותר לציין, עד שהוא הגיע לפרה האחרונה, הפרות ובני הבקר שהושקו ראשונים כבר היו צמאים מחדש – והמתישב עייף ומותש. לאחר כחצי שעה של התבוננות הרשיתי לעצמי להציע לו הצעה. שאלתי אותו, "מדוע לא תרכוש צינור גומי (מה שנקרא אז במקומותינו דו־פִּיָּה) ובמקום לסחוב דליי מים כבדים תעבור מפרה לפרה עם דלי ריק". "הנ"ל הסתכל עלי במבט של תוכחה והשיב לי: "שמע בחור, אם מתחילים בשכלולים ברפת, אין לזה גבול."

על בקטרילוגיה והיגיינה בענף הבקר

זמן קצר לאחר המקרה דלעיל נפתחה על ידי מוסדות הענף – שירותי ההדרכה, התאחדות מגדלי בקר, "החקלאית" והשירותים הווטרנריים – פעילות נמרצת להקטנת נזקי דלקות העטין ואני התמקדתי בנושא זה. נתבקשתי על ידי הרופא הווטרנרי לערוך ביקור הדרכה במשק של אחד מוותיקי הרפתנים, במושב החלב הראשון והגדול באזור הדרום. הימים ימי רפתות העמדות והחליבה התבצעה במכונה ניידת.

החליבה חייבה שימוש באביזרים רבים: יחידת החליבה הניידת, דלי חליבה נוסף להחלפה מהירה ו/או לחלב חריג, שני דליים לשטיפה (חומר חיטוי ומיישטיפה) ולעתים גם שרפרף קטן לשיבה. הצעתי לרפתן שאני אעקוב אחר החליבה ובמהלך העבודה אעיר לו הערות ואציע הצעות לשיפור.

תוך זמן קצר הסתבר לי שנושאי הנקיון וההיגיינה אינם בראש מעייניו. נסיתי להסביר לו את דרכי ההדבקה של דלקות העטין, אשר רובן מועברות על ידי חידקים (בקטריות). דיברתי על הדרכים להפצת והעברת החידקים והתנאים לצמצום והקטנת אוכלוסיית החידקים בסביבת העטין – קרקע מזון שהיא בעיקרה שאריות חלב וחומר אורגני (זבל), תגובה סביבתית (חמיצות pH), פעילות חומר

הדרכה במכון חליבה בקיבוץ 1967.

מספר חקלאים במושב השכן החליטו, שהבטנות עדיין ראויות לשימוש והיו נוהגים לאסוף אותן ולהשתמש בהן במשקיהם. באחד הימים החליט חקלאי נוסף להשתתף בפעילות זאת. הוא שלח את בנו הצעיר ואמר לו שילך לקיבוץ ויאסוף ממשטח הרשת את כל הגביעים, מאחר שבקיבוץ כבר לא זקוקים להם. הנער, אשר ידע שהגביעים הם גילוי המתכת, לקח את כל הגביעים ואנשי הקיבוץ נשארו ללא אפשרות לחליבה.

באותו נושא קרתה אי הבנה נוספת. באותה תקופה הצטרף להדרכה עולה חדש ממדינה מזרח-אירופאית. הוא היה מומחה ממדרגה ראשונה לגידול בקר, אבל ידיעתו בעברית היתה מוגבלת ביותר. למרות זאת הוא היה מרבה בהדרכה על ידי הרצאות, ודוקא בעברית. דבר זה פגע מאד בטיב ההדרכה ובהתייחסות המודרכים. אביא דוגמה לנושא.

באחד הימים, המדריך הנ"ל ביקש ממני להצטרף אליו לפעולת ערב המיועדת להסביר לרפתנים את נושא החליבה ההיגיינית והטיפול בציוד החליבה במטרה לצמצם נזקי דלקות-עטין ולשפר את טיב החלב. בהסתמך על נסיון קודם, הסכמתי לכך רק בתנאי שהוא לא ירצה בעברית, אלא רק יתרגם דברי לידיש עבור הרפתנים המבוגרים שלא שלטו בעברית, ולכך הסכים.

בסוף ההרצאה הוא קם במלוא קומתו, שהיתה גבוהה ביותר; ואמר: "עכשיו אני

מבקש ממך שפירו (זה אני) שיסביר לחברים בפירוט איך מטפלים ואיך רוחצים את הגוויות (הכוונה היתה כמובן לבטנות או לגביעים). למותר לתאר את התגובה והצחוק של הצעירים שבמשתתפים.

מסקנה: עקב מקרה זה ומקרים נוספים הגעתי להחלטה, שבכל פעולת הדרכה – אם בארץ ואם בחו"ל – יש להימנע מלהרצות בשפה שאיני שולט בה ובכל מקרה רצוי להעזר במתרגם.

דורך שפירא

מדריך לגידול בקר, בגמלאות